Dosarul nr.2a-207/2024 I instanță
Nr. PIGD 2-23056325-06-2a-11092024 judecător Bosîu Dumitru
judecătoria Cahul sediul central

D E C I Z I E

03 martie 2025 **mun. Comrat**

Colegiul judiciar al Curții de Apel Sud, sediul Comrat
în componența:
președintele completului, judecătorul Mironov Andrei
judecătorii Grigori Colev și Hudoba Valeri
grefierei Iordanova Maria
cu participarea:
reprezentantului Centrului Național Anticorupție Sochircă Anton
în lipsa reclamantului Luca Tudor, reprezentantul acestuia avocatul Todorov Maxim, reprezentantului apelantului Ministerul Justiţiei şi reprezentantului apelantului Ministerul Finanţelor, legal citaţi,

examinând în ședință publică în ordine de apel apelurile declarate de către reprezentantul Centrului Național Anticorupție - Sochircă Anton, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva hotărârii judecătoriei Cahul, sediul central din data de 30 noiembrie 2023, adoptată pe cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Luca Tudor către Ministerul Justiției al RM, Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Centrului Național Anticorupție, intervenient accesoriu de partea pârâților Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului moral și material, încasarea cheltuielilor de judecată,

audiind raportul judecătorului pe fondul cauzei, argumentele participanților la proces şi examinând motivele cererii de apel în raport cu materialele cauzei,

c o n s t a t ă:

1. ***Pretenţiile reclamantului.***

La 18 aprilie 2023, avocatul Todorov Maxim reprezentând interesele reclamantului Luca Tudor a depus în judecătoria Cahul, sediul central cerere de chemare în judecată către Centrul Național Anticorupție, Direcția generală teritorială Sud a CNA, Ciobanu Iurie, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și intervenient accesoriu de partea pârâților Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma anulării procesului-verbal cu privire la contravenție. (f.d. 4-5, vol. I)

În motivarea acțiunii reprezentantul reclamantului, avocatul Todorov Maxim a indicat că, la 27 septembrie 2022, în privința lui Luca Tudor, de către agentul constatator din cadrul Direcției Generale Teritoriale Sud a Centrului Național Anticorupție a fost întocmit procesul - verbal cu privire la contravenție nr. 03, în baza art. 313^3 Cod contravențional. (f.d. 7-8, vol. I)

Invocă că, prin hotărârea judecătoria Cahul, sediul central din 16 decembrie 2022 a fost încetat procesul contravențional pornit în privința lui Luca Tudor învinuit de comiterea contravenției prevăzute de art. 313^3 alin. (2) Cod contravențional, pe motiv că nu există faptul contravenției în acțiunile acestuia. (f.d. 13-15, vol. I)

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 30.03.2023 s-a respins ca nefondat recursul declarat de către agentul constatator din cadrul Direcției Generale Teritoriale Sud a Centrului Național Anticorupție. Se menține hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul central din 16.12.2022, pronunțată în cauza contravențională privindu-l pe Luca Tudor învinuit de comiterea contravenției prevăzute de art. 313^3 Cod contravențional. (f.d. 16-21, vol. I)

Susține că, la examinarea cauzei contravenționale în cadrul căruia s-a contestat procesul-verbal contravențional, reclamantul Luca Tudor a suportat cheltuieli de asistență juridică în mărime de 5 000 (cinci mii) lei achitate avocatului Todorov Maxim care l-a reprezentat în instanța de fond la judecătoria Cahul și 2000 lei în instanța de recurs. Reieșind din faptul că acesta a fost nevoit să încheie un contract de asistență juridică cu un avocat pentru a-și demonstra nevinovăția în ele ce i se imputau, consideră necesar de a solicita instanței de judecată încasarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime totală de 7000 (șase mii) lei.

Explică că, la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție, agentul constatator a manifestat neglijență și nu a dat dovadă de prudența necesară, nefiind examinate toate circumstanțele cauzei or, anume de sarcina acestuia ține examinarea minuțioasă și determinarea tuturor circumstanțelor cauzei, înainte de a

imputa persoanei comiterea unei contravenții. Mai mult, caracterul absolut ilegal și neîntemeiat al procesului-verbal cu privire la contravenție și a deciziei de sancționare a fost stabilit de către instanța de judecată, care în mod expres a indicat că agentul constatator nu a prezentat probe suficiente pentru a demonstra vinovăția lui Luca Tudor, iar învinuirea înaintată are un caracter pur formal.

Menționează faptul că, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. Reieșind din cele relatate anterior, gravitatea suferințelor morale, disconfortul psiho-emoțional, starea de stres, nervozitate cauzate reclamantului Luca Tudor prin acțiunea ilicită de întocmire a procesului-verbal cu privire la contravenție și a deciziei de sancționare în temeiul art.313[3] Cod contravențional, consideră că suma de 50 000 lei va fi una echitabilă și îndeajunsă în vederea atenuării suferințelor morale pricinuite.

Solicită admiterea cererii de chemare în judecată, încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova și din contul Direcției Generale Teritoriale Sud a Centrului Național Anticorupție și al Centrului Național Anticorupție în beneficiul reclamantului Luca Tudor, a prejudiciului material sub forma cheltuielilor de asistență juridică cauzat prin acțiunea ilicită de tragere la răspundere contravențională în cuantum de 7000 (șapte mii lei) lei, încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova și din contul Direcției Generale Teritoriale Sud a Centrului Național Anticorupție și a Centrului Național Anticorupție, în beneficiul reclamantului Luca Tudor, a prejudiciului moral cauzat prin acțiunea ilicită de tragere la răspundere contravențională, în cuantum de 50 000 (cincizeci mii) lei, precum și încasarea cheltuielilor de judecată suportate.

2. <u>Aprecierea primei instanţe.</u>

Prin hotărârea judecătoriei Cahul, sediul central din 27 octombrie 2024 s-a admis parţial cererea de chemare în judecată depusă de Luca Tudor. S-a încasat în mod solidar de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiţiei şi de la Centrul Naţional Anticorupţie, în beneficiul lui Luca Tudor, suma de 7 000 de lei întru compensarea prejudiciului material, legat de asistenţa juridică în cadrul cauzei contravenţionale. S-a încasat în mod solidar de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiţiei şi de la Centrul Naţional Anticorupţie, în beneficiul lui Luca Tudor, cu titlu de prejudiciu moral, suma de 40 000 de lei. (f.d. 154, 187-192, vol. I)

3. <u>Argumentele apelanților.</u>

La 13 decembrie 2023, Ministerul Justiției a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 30 noiembrie 2023 a judecătoriei Cahul, sediul central (f.d. 157-158, vol. I), pe care l-a completat la ***07 iunie 2024 prin intermediul poștei electronice și la 14 iunie 2024 prin intermediul Poștei Moldova,*** solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate în partea admiterii parțiale a acțiunii şi emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă, ca fiind neîntemeiată. (f.d. 3-17, vol. II)

În motivarea apelului a invocat că hotărârea judecătoriei Cahul, sediul central, din 30 noiembrie 2023 este neîntemeiată şi pasibilă casării, iar în acest sens invocă următoarele.

A menționat prevederile art. 239, art. 373 alin. (1), art. 385 alin.(1) lit. c) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova și art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Așadar, consideră că instanța de apel a motivat hotărârea contrar exigențelor minime stabilite de jurisprudență CtEDO, fără a intra în esență şi fără a supune aprecierii cuvenite pretențiile formulate în prezentul litigiu în raport cu prevederile legale sub imperiul căror urmează a fi judecată prezenta cauză, s-a limitat în mare parte la explicațiile reclamantului.

Cu privire la fondul acțiunii, indică că reieșind din practica juridică națională, statul răspunde eventual patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi instanțelor judecătorești. Elucidarea cazurilor şi condițiilor de răspundere patrimonială se face prin lege specială. Actualmente, o asemenea lege specială este Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești (în continuare Legea nr. 1545).

În ce privește netemeinicia hotărârii a judecătoriei Cahul, sediul central, din 30 noiembrie 2023, susţine, că instanţa de fond a aplicat eronat normele de drept material ce ţin de încasarea prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești, în condițiile în care pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545, necesită de a fi întrunite cumulativ (minim o condiție), atât circumstanțele prevăzute de art.6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât şi de art.3 - cazurile de reparare a prejudiciului material

şi moral. Normele legale în cauză sunt în realitate indisolubile, nu pot fi aplicate separat

Prin prisma art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545, accentuează că este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reţinerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declaraţie de a nu părăsi localitatea sau ţara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcţie), precum şi în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată; efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare.

Conform art. 3 din Legea nr. 1545, se deduce că nu orice acțiune a organelor de drept şi judecătorești atrage răspunderea statului.

În susținerea celor indicate mai sus, în scopul uniformizării practicii judiciare naționale, invocă hotărârile/deciziile definitive şi irevocabile în cazuri în care amenda contravențională nu a fost aplicată de către instanţa de judecată, ca urmare fiind respinse integral acțiunile civile în legătură cu faptul că atragerea la răspundere administrativă sub formă de amendă nu cade sub incidența Legii nr. 1545 şi nici a prevederilor art. 1405 din Codul Civil (a se vedea cauzele; *Talpiş Eduard, încheierea Curţii Supreme de Justiţie nr. 2ra-2164/14 din 2 iulie 2014; Barbară Arcadie, decizia Curţii Supreme de Justiţie nr. 2ra-461/14 din 5 martie 2014; Ghenghea Tatiana şi Oleg, încheierea Curții Supreme de Justiţie nr. 2ra-3768/13 din 4 decembrie 2013; Paladii Gheorghe, decizia Curţii de Apel Chişinău nr. 2a-2108/13 din 5 noiembrie 2013*).

În același scop, al uniformizării practicii judiciare naționale, solicită a lua în considerare şi decizia irevocabilă în cazuri similare (cauza Sîrbu Margareta, decizia CSJ nr. 2ra-577/14 din 12 februarie 2014), în care instanța de recurs a respins integral acțiunea civilă, motivând că încetarea procesului contravențional din motiv de procedură nu cade sub incidența Legii nr. 1545.

Ține de menționat faptul că, instanța de fond a motivat formalist, superficial hotărârea în partea invocării întrunirii la caz a condiției stipulate la art. 3 din Legea nr. 1545, transcriind dispoziția art. 3, fără a argumenta ilegalitatea acţiunilor procesuale efectuate de agentul constatator în privința intimatului/reclamantului.

Indică că, la caz a fost întocmit un proces-verbal cu privire la contravenție, fiind luată o decizie de sancționare în temeiul art. 313^3 Cod contravențional.

Prin hotărârea judecătoriei Cahul, sediul central din 16 decembrie 2022, a fost încetat procesul contravențional pornit în privința lui Tudor Luca, de comiterea contravenției prevăzute la art. 313^3 alin. (3) Cod contravențional, pe motiv că nu există fapta contravenției în acțiunile acestuia.

Reține că prin prisma Legii nr. 1545, persoana (fizică/juridică) are dreptul să solicite despăgubire în situația când aceasta a fost recunoscută în calitate de învinuit, fiind condamnată, iar ulterior în privința sa a fost emisă sentință de achitare. Anume în astfel de situații se poate invoca că persoana a fost atrasă la răspundere penală.

Or, potrivit normei art. 50 din Codul Penal al Republicii Moldova, se consideră răspundere penală condamnarea publică în numele legii, a faptelor infracționale şi a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege.

Or, la caz în privința reclamantului nici nu a fost emisă o sentință definitivă de condamnare.

În acest sens, se precizează că conform prevederilor art. 6 din Legea nr. 1545/1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul, devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare, scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare, adoptării de către instanţa judecătorească a hotărîrii cu privire la anularea arestului administrativ sau a muncii corecţionale în legătură cu reabilitarea persoanei fizice, adoptării, de către judecătorul de instrucţie, în condiţiile art.313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind înfăptuirea, în timpul procesului penal, a măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației.

În această ordine de idei, susține că, încetarea procesului contravențional prin hotărâre judecătorească nu constituie un temei de reabilitare, în conformitate cu art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

În acest sens, este important şi necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Astfel, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. Or, instanța de judecată urmează să indice expres care anume act normativ justifică răspunderea statului.

Relevă că organul de urmărire penală, conform art. 19 din Codul de Procedură Penală, a avut obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă şi obiectivă a circumstanțelor invocate în actul de sesizare, de a constata atât circumstanțele care dovedesc vinovăția, cât şi cele care dezvinovățesc, precum şi circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea penală.

În consecinţă, consideră că instanţa de fond eronat a admis acțiunea reclamantului şi a dispus încasarea prejudiciului moral cauzat din contul bugetului de stat în beneficiul intimatului/reclamantului Tudor Luca, fără a argumenta incidența uneia din condițiile privitoare la prejudiciul reparabil prevăzute la art. 3 din Legea nr. 1545/1998.

Cu referire la netemeinicia hotărârii în partea admiterii parțiale a pretenției de reparare a prejudiciului moral, consideră că instanța de fond în mod eronat a dispus încasarea în mod solidar din contul bugetului de stat şi din contul Centrului Naţional Anticorupţie, în beneficiul intimatului/reclamantului a sumei de 40 000 (patruzeci mii) lei cu titlu de prejudiciu moral, în condiţiile în care la caz nu este întrunită nici una din condițiile prevăzute la art. 3 din Legea nr. 1545.

Prin noțiunea de prejudiciu moral se înțeleg suferințele psihice sau fizice cauzate prin acţiuni sau omisiuni care atentează la valorile nepatrimoniale ce aparţin persoanei din momentul naşterii sau la bunurile dobândite prin lege (viața, sănătatea, demnitatea şi reputația profesională, inviolabilitatea vieții personale, secretul de familie şi personal), prin fapte ce atentează la drepturile personale nepatrimoniale (dreptul de a folosi propriul nume, dreptul de autor).

Prejudiciul moral urmează a fi reparat doar dacă se stabileşte violarea Convenției, dacă a fost stabilit prejudiciul şi dacă există o legătură de cauzalitate între violarea Convenției şi prejudiciul pretins.

Conform art. 118 alin. (1) din Codul de Procedură Civilă al RM este stabilit că: *fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.*

Potrivit Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 9 din 09 octombrie 2006 cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral (suferințe psihice sau fizice suportate) o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe şi în baza căror acțiuni/inacțiuni i-au fost cauzate suferinţe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifestă acestea.

Sarcina probării mărimii prejudiciului moral îi revine reclamantului şi se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerație argumentele ambelor părți antrenate în proces, jurisprudența CtEDO şi excluzându-se pretenții excesive şi vădit neîntemeiate.

Bazându-se pe cele menționate, notează că pentru a pretinde repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului pretins a fi încălcat în speţă, reclamantul/intimatul în cererea de chemare în judecată urma să dovedească prejudiciul moral sub aspectul existenței (care suferințe fizice sau psihice) şi prin ce probe se confirmă argumentele invocate de acesta (art. 117-119 CPC), or nerespectarea principiului probațiunii statuat la art. 118 CPC constituie o încălcare flagrantă a art. 6 CEDO.

Apreciază că instanța nu a motivat efectiv hotărârea în partea prejudiciului moral, stabilind în mod arbitrar cuantumul acestei pretenții, prin enumerarea acțiunilor procesuale desfășurate în privința intimatului/reclamantului şi cu invocarea că la stabilirea acestuia a luat în considerare practica judiciară pe cauze analogice, fără a numi careva cauze în acest sens.

Instanţa urma să-şi motiveze hotărârea în partea stabilirii cuantumului prejudiciului moral prin raportarea circumstanțelor speței la prevederile legale şi anume prin prisma criteriilor stipulate la art. 11 din Legea nr. 1545 şi a art. 219 alin.(4) din Codul de procedură penală şi cu luarea în considerare a explicațiilor pârâtului şi ale intervenientului accesoriu.

La aprecierea cuantumului prejudiciului moral instanța nu a luat în considerare acest criteriu şi nici nu s-a expus asupra admiterii, pertinenței explicațiilor invocate de pârât privind incidența criteriului dat circumstanțelor speței.

Mai mult ca atât, instanța de fond a aplicat eronat prevederile Legii precitate, prin dispunerea încasării prejudiciului din contul bugetului de stat, invocând că,

intimatului/reclamantului i-au fost încălcate drepturile prin tragere la răspunderea contravențională, în rezultatul „acțiunilor” pârâtului Ministerul Justiției.

Precizează că, potrivit art. 5 alin (1) „Cauzele cu privire la repararea prejudiciului material şi moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției”.

Astfel, Ministerul Justiției este reprezentantul statului în cauzele intentate în temeiul Legii nr. 1545/1998, şi nicidecum nu poate fi subiectul faţă de care se invocă o pretenţie, şi faţă de care se prezumă a fi vinovat în acțiunile organelor de urmărire penală, procuraturii şi instanțelor judecătorești.

Conform celor expuse supra, conchide că prima instanţă nu a motivat efectiv hotărârea privind stabilirea cuantumului prejudiciului moral, or suma de 40 000 (patruzeci mii) lei este excesivă şi disproporționată principiilor compensării echitabile şi rezonabile a prejudiciului moral, nefiind stabilite suferințele morale de o asemenea intensitate, precum şi la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie venituri nejustificative.

Atrage atenția instanței de apel că suma de 40 000 (patruzeci mii) lei, dispusă cu titlu de prejudiciu moral de instanța inferioară este exorbitantă raportat la realitatea economică şi socială actuală din ţara noastră.

Totodată, notează că în materia drepturilor omului, potrivit jurisprudenței Curţii Europene, o recunoaștere oficială şi publică a violării constituie prin sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru orice prejudiciu moral eventual suferit de reclamant.

În acest sens, potrivit în cauza Antipenkov vs Rusia (cererea nr. 33470/03 din 15 octombrie 2009, §82), Curtea a reiterat că simpla constatare a încălcării săvârşite de organele de urmărire penală şi declaraţiile părţii lezate sunt suficiente pentru a oferi o satisfacţie echitabilă.

Cu referire la netemeinicia hotărârii în partea admiterii pretenţiei privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică invocă prevederile art. 94 alin. (1) CPC al RM, art. 90 lit. i) CPC al RM, art. 96 alin. (1)-(1^1) CPC al RM.

Cu referire la aprecierea cuantumului cheltuielilor de judecată prin prisma Recomandării Curţii Supreme de Justiție nr. 23 privind unele aspecte ale încasării cheltuielilor de asistență juridică şi Recomandării Consiliului Uniunii Avocaților

privind cuantumul onorariilor avocaților şi compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, aprobată prin decizia nr. 2 din 30 martie 2012, precum şi a practicii Curții Europene, urmează a fi constatat faptul dacă acestea au fost necesare, realmente angajate şi rezonabile în cuantum.

Așadar la aprecierea costurilor cheltuielilor judiciare, consideră că instanța urmează să evalueze cheltuielile conform celor două principii de bază şi anume:

- costurile şi cheltuielile urmează a fi în modul corespunzător probate, de obicei prin documente de plată sau prin prezentarea descifrării pe ore a lucrului avocatului şi tarife aplicabile:

- cheltuielile trebuie să fie rezonabile ca cuantum (în special în materia de tarife percepute pentru onorariile avocaților) şi necesare pentru proceduri în speţă (nu se compensează sub nici o formă lucrul avocatului care nu are tangenţă directă la proces).

Reține că pentru a determina cuantumul compensației acordate cu titlu de cheltuieli de judecată, instanța poate lua în calcul şi alte criterii, precum complexitatea cauzei, noutatea şi dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speţă; aportul avocatului la soluționarea cauzei; timpul şi munca depusă de avocat; aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistenta; în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; rezultatul obținut; restricțiile de timp impuse de client şi de circumstanțele cauzei; natura şi durata relaţiei dintre avocat şi client; experiența, reputația şi abilitatea avocatului; justificarea şi ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; suma despăgubirilor pretinse/obţinute în cauză; alţi factori, la discreţia instanţei,

Stabilind dacă costul asistenței juridice solicitate de reclamant este rezonabil, CtEDO a luat în calcul noutatea şi complexitatea chestiunilor de fapt şi de drept puse în discuţie (Manole şi alţii c. Moldovei, 13/07/2010, § 11).

Pe de altă parte, dacă cauza este repetitivă şi există o jurisprudență bine stabilită în privinţa chestiunilor disputate, CtEDO a acordat o compensație mai mică pentru asistenţa juridică (Oprea c. Moldovei, 21/12/2010, § 55).

Cauza pentru care intimatul/reclamantul solicită încasarea cheltuielilor de asistență juridică se referă la cauze privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi instanțelor de judecată, pentru judecarea cărora este o jurisprudență bine stabilită, nu implică dificultăți de interpretare a legislației, şi drept urmare, suma solicitată şi dispusă de instanță spre a fi încasată, nu este rezonabilă ca cuantum.

Aşadar, observă că instanța de fond în mod eronat a dispus admiterea acestei pretenții, în condițiile în care cheltuielile de asistență juridică nu au fost probate eficient. Solicitând încasarea sumei de 7 000 (şapte mii) lei pentru serviciile juridice, e necesară prezentarea unui grafic desfăşurat al lucrului efectuat pe ore sau acţiuni şi tariful aplicabil, iar raportat la complexitatea cauzei, consideră că aceste cheltuieli nici nu au fost realizate în limita unui cuantum rezonabil.

Pentru alte situații, distincte de cele indicate în art. 3 Legea nr. 1545 din 25.02.1998 nu este aplicabilă. Acest fapt a fost concretizat în propoziția a doua din alin. (1) art. 13 al Legii sus menționate: „Prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe.

Luând în considerare cele expuse supra, precizează că instanța de fond, la emiterea soluției judecătorești, nu a evitat subiectivismul inerent evaluării mărimii despăgubirilor acordate, nu au menținut echilibrul între interesele individuale ale persoanei (intimatului/reclamantului) şi interesele generale ale întregii societăți.

Prin efectuarea unei generalizări, atrage atenția completului că în majoritatea cazurilor, instanțele de judecată, la examinarea în fond a litigiilor ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești, apreciază eronat circumstanțele cauzei, prin prisma Legii nr. 1545. Instanța nu ar trebui să-şi formeze o idee preconceptă conform căreia presupusa încălcare a unui drept implică în mod obligatoriu întrunirea condițiilor legale şi respectiv - existenta unui prejudiciu.

Astfel, în baza celor invocate supra, apreciază ca neîntemeiată hotărârea instanței de fond, respectiv este pasibilă casării, or în circumstanțele descrise în speţă nu sunt întrunite toate temeiurile şi condițiile angajării răspunderii patrimoniale a statului pentru acţiunile ilegale ale organelor de urmărire penală şi ale procuraturii şi instanţelor de judecată, deci cererea intimatului este netemeinică.

În drept, apelul se întemeiază pe dispozițiile art. 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 13 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, articolele 358, 360, 364, 373 şi 386 lit. a), d) din Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

La 16 ianuarie 2024, *prin intermediul poştei electronice*, Centrul Naţional Anticorupție a depus apel nemotivat (f.d. 159-164, vol. I) împotriva hotărârii din 30 noiembrie 2023 a judecătoriei Cahul, sediul central, pe care l-a completat la ***14***

mai 2024, solicitând repunerea în termenul de apel, admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate şi emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă integral, ca neîntemeiată. (f.d. 210-224, vol. I)

În motivarea apelului a reținut că instanța de fond la emiterea hotărârii contestate, nu a constatat și elucidat pe deplin toate circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei și a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești mecanism instituit prin Legea nr. 1545/1998.

A invocat prevederile art. 118 alin. (1) și art. 121 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.

Concluziile instanței de fond la emiterea hotărârii contestate în partea ce ține de încasarea prejudiciului material în beneficiul reclamantului în sumă de 7000 mii lei și compensarea prejudiciului moral în sumă de 40000 lei în mod solidar prin intermediul Centrului Național Anticorupție și Ministerul Justiției sunt eronate, fapt ce denotă că, instanța a examinat cauza cu care a fost investită în mod superficial - în consecință au fost încălcate stipulările art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Totodată, a reținut prevederile art. 1, art. 2, art. 3 alin. (1), art. 13 alin. (1) și alin. (2) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Potrivit din Legea menționată, repararea prejudiciului specificat la art. 7 lit. a), c)-g) și în capitolul III se efectuează din contul bugetului de stat, iar în cazul când prejudiciul a fost cauzat de organul de urmărire penală întreținut din bugetul local - din contul acestui buget.

Prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanță de judecată se repară de către aceste organe.

Deci, din sensul normelor de drept citate rezultă că persoana în privința căreia a fost pornit proces contravențional ar avea dreptul la repararea prejudiciilor cauzate de agentul constatator din cadrul Centrului Național Anticorupție doar prin sancționarea ilicită cu amendă contravențională, la caz Centrul Național Anticorupție nu a aplicat nici o amendă contravențională doar a emis decizia de a expedia procesul-verbal cu privire la contravenție și materialele acumulate spre

soluționare instanței de judecată competente, iar instanța de judecată a examinat cauza contravențională asigurând dreptul la un proces echitabil, respectiv nu poate fi obligat la achitarea prejudiciului moral în mod solidar cu Ministerul Justiției.

Consideră că relevante speței sunt și dezideratele Hotărârii Curții Constituționale nr. 4 din 20.02.2028 (pct. 56-58) unde Curtea menționează că la judecarea cauzelor contravenționale, care i-au fost acordate în competența sa prin lege, instanța de judecată are atât atribuția, cât și obligația de a examina cauza sub toate aspectele, complet și obiectiv, cu respectarea dreptului la un proces echitabil și la apărare.

Or, potrivit articolelor 452 alin. (1) și 458 alin. (1) din Codul contravențional, instanța de judecată, judecând cauza contravențională în ședință publică, oral, nemijlocit și în contradictoriu, este obligată să determine: a) caracterul veridic al contravenției imputate; b) existența cauzelor care înlătură caracterul contravențional al faptei; c) vinovăția persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional; d) existența circumstanțelor atenuante și/sau agravante; e) necesitatea sancționării și, după caz, caracterul sancțiunii contravenționale; f) alte aspecte importante pentru soluționarea justă a cauzei.

Prin urmare, Curtea reține că, atât timp cât competența de examinare a contravențiilor care prevăd sancțiunea „privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de a desfășura o anumită activitate” aparține instanței de judecată, legislatorul nu poate atribui în mod paralel competența de a aplica sancțiunea principală - „amenda” - unei autorități administrative, care, respectiv, urmează să constate și vinovăția persoanei, iar competența de a aplica sancțiunea complementară obligatorie - „privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de a desfășura o anumită activitate” - să o atribuie instanței de judecată. În astfel de situație, competențele instanței ar fi limitate, creându-se precondiții pentru încălcarea dreptului constituțional la un proces echitabil.

Or, în cauza *Chevrol vs. Franța*, Curtea Europeană a reliefat că exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. Aceasta trebuie să se bucure de plenitudine de jurisdicție, atât în ceea ce privește stabilirea faptelor, cât și în ceea ce privește aplicarea dreptului. Imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra anumitor aspecte cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a art. 6 § 1 din Convenția Europeană. În aceeași speță, Curtea Europeană a menționat că instanța este aceea care trebuie să fie competentă

pentru a stabili faptele, administrând probele necesare, iar apoi, pentru a alege normele juridice aplicabile, a le interpreta și a le aplica în mod concret, iar dacă chestiunea privind stabilirea faptelor sau interpretarea dreptului se află în competența unei autorități administrative, a cărei soluție se impune instanței, știrbește plenitudinea jurisdicție de care aceasta trebuie să se bucure.

În asemenea circumstanțe, instanța de judecată judecătoria Cahul (contravențional) a examinat cauza contravențională integral, sub toate aspectele, și a încetat procesul contravențional, pe motiv că nu există faptul contravenției, ulterior hotărârea din 16.12.2022 a fost menținută prin decizia Curții de Apel Cahul din 30.03.2023.

Conform art. 6 al Legii nr. 1545/1998, Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanță judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

În asemenea circumstanțe, consideră că domnul Tudor Luca nu este în drept să solicite despăgubiri pecuniare deoarece în privința sa nu a fost emis un act judecătoresc prevăzut la articolul menționat.

Mai mult ca atât, circumstanțele cauzei descrise de către reclamant nu-și găsesc reflecția expresă în careva prevederi legale.

În context, la cazul din speță, nu există nici o hotărâre definitivă prin care dl Luca Tudor să fi fost declarat nevinovat, or procesul-verbal contravențional a fost anulat de către instanța de judecată, în temeiul art. 441 și art. 448 Cod contravențional, motivând lipsa faptului contravenției.

La fel, în hotărârea din 16 decembrie 2022 și decizia din 30 martie 2023, anexată la cererea de chemare în judecată nu a fost constatat caracterul ilicit al acțiunilor sau al inacțiunilor autorității competente să constate contravenția (Centrul Național Anticorupție).

Or, în conformitate cu prevederile art. 450 alin. (2) Cod contravențional al Republicii Moldova, constatând în procesul de judecată fapte de încălcare a legalității și a drepturilor omului, instanță de judecată emite, odată cu hotărârea, și o încheiere interlocutorie, prin care aceste fapte se aduc la cunoștință persoanei cu funcție de răspundere responsabile. O astfel de încheiere nu a fost emisă în cadrul examinării dosarului contravențional, or instanța s-a expus asupra lipsei faptei care ar constitui contravenție referitor la procesul-verbal cu privire la contravenție.

La materialele cauzei nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil al instanței de judecată (ex. încheiere interlocutorie), sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile agentului constatator din cadrul Centrului Național Anticorupție.

Astfel, instanța de fond a analizat arbitrar poziția participanților la proces și a evitat aprecierea argumentului reprezentantului Centrului Național Anticorupție privitor la faptul că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului.

Or, pornirea unui proces contravențional în cazul existenței unei sesizări este o măsură necesară într-o societate democratică și acest scop este proporțional anumitor restricții care pot avea loc în cadrul desfășurării procesului, deoarece pe altă cale este imposibilă realizarea scopului legii contravenționale și poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor.

Totodată, reieșind din faptul că imixtiunea agentului constatator este prevăzută de lege, această imixtiune este necesară într-o societate democratică, deoarece urmărește un scop legitim, fiind respectat principiul proporționalității unde drepturile omului nu sunt absolute și exercitarea drepturilor unei persoane urmează a fi apreciat în raport cu interesul public mai larg.

Agentul constatator din cadrul Centrului Național Anticorupție nu face parte din organele expuse în Legea nr. 1545/1998, respectiv și hotărârea/decizia pe cauza contravențională nu întrunește dreptul la repararea prejudiciului, ori norma legală expres prevede temeiurile de drept a reparării prejudiciului, ilegalitatea acțiunilor agentului constatator înfăptuite în cadrul cauzei contravenționale, nu este demonstrată în nici un mod.

Instanța de fond la primirea soluției judecătorești a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în condițiile în care pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr.1545, necesită de a fi

întrunite atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și cele prevăzute de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Or, normele legale enunțate sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Totodată, este de menționat că cererea de chemare în judecată este una neîntemeiată, și prin prisma legii contravenționale, ori potrivit prevederilor art. 384 alin. (3^1) a Codului contravențional, dreptul prevăzut la alin. (2) lit. u) se oferă doar în cazul în care prin hotărâre judecătorească definitivă s-a constatat caracterul ilicit al acțiunilor sau al inacțiunilor autorității competente să constate contravenția sau să soluționeze cauza contravențională.

Potrivit art. 5 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare.

Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

Astfel, consideră că, prin Hotărârea din 30 noiembrie 2023 judecătorul a admis acțiunea împotriva unui pârât necorespunzător (Centrul Național Anticorupție), or la caz organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției, respectiv doar Ministerului Justiției în calitate de reprezentant al statului este cel care trebuie să aibă calitatea procedurală de pârât.

De asemenea remarcă că, sumele solicitate cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cauza contravențională, sunt neîntemeiate și nejustificate/exagerate, în condițiile în care, nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care să confirme faptul vătămării drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală, prezumție valabilă până la proba contrarie.

Mai mult ca atât, prejudiciul material solicitat de către reclamant sunt de fapt cheltuielile de asistență juridică pretins a fi suportate, nefiind indicate acțiunile întreprinse pe dosar, în acest sens de către avocat, or potrivit prevederilor imperative ale art. 63 alin. (5) din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură, cheltuielile suportate în legătură cu acordarea de către avocat a asistenței juridice în organele de urmărire penală și instanțele de judecată în cauzele penale, civile și

administrative se încasează concomitent cu soluționarea cauzei în fond, fără o procedură litigioasă prealabilă.

Pentru determinarea cuantumului, instanța de fond urma a face o apreciere corectă, prin care să țină cont de complexitatea cauzei, noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță, aportul avocatului la soluționarea cauzei, timpul și munca depusă de avocat; aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoștințe tehnice speciale, cunoașterea profundă a unor reglementări de profil, etc.), faptul în ce măsură, munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare, rezultatul obținut, restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei, natura și durata relației dintre avocat și client, experiența, reputația și abilitatea avocatului, justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză, și alți factori.

Conform pct. 15-17 din Recomandarea privind cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, aprobată prin decizia Consiliului Uniunii avocaților nr. 2 din 30 martie 2012, pornind de la practica CEDO, cheltuielile de asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime.

Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Actele cauzei denotă faptul că, în prezenta cauza Luca Tudor a formulat pretenții către Centrul Național Anticorupție și solicită achitarea acestor sume fără a fi argumentate juridic, mai mult ca atât atrage atenția instanței de recurs că domnul Luca Tudor prin intermediul avocatului său a prezentat instanței de fond un bon de plată seria Dtt nr. 4535P427 din 03.04.2023, adică un bon eliberat la o dată anterioară examinării cauzei contravenționale în instanță de fond (16 decembrie 2022) și în instanța de apel în ordine de recurs Deciziei Curții de Apel (20 martie 2023), or aceste cheltuieli rezultă că nu au fost suportate în timpul examinării cauzei contravenționale în procesul contravențional așa cum prevede art. 383 alin. (3) Cod Contravențional.

Mai mult ca atât, susține că instanța de judecată nu a elucidat pe deplin circumstanțele cauzei și a admis ca probă un bon de plată care urma a fi tratat dubios, în contextul în care bonurile de plată imprimate de „Statistica” au seria și numărul imprimat, deoarece sunt formulare tipizate cu regim special.

În corespundere cu pct. 3 din Hotărârea Guvernului 294/1998 cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.406-II din 23 decembrie 1997, se pune în sarcina întreprinderii de Stat Editura de Imprimate „Statistica” tipărirea centralizată a formularelor tipizate de documente primare cu regim special, prevăzute cu serie și număr, precum și înregistrarea, evidența, păstrarea și eliberarea acestora către entități, contra plată și în exclusivitate contra semnătura persoanelor autorizate conform statutului, la prezentarea delegației și a buletinului de identitate, or bonul de plată este un formular tipizat cu regim special.

Mai mult ca atât, conform Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 46 din 17.04.2000 referitor la aprobarea Instrucțiunii privind completarea formularului „Bon de plată” și operarea modificărilor în acesta, „Bonul de plată” face parte din nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special, prevăzute cu însemne de protecție, serie și număr, aprobat prin Ordinul comun al Departamentului Statisticii și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova. El se utilizează la încasarea mijloacelor bănești din vânzarea mărfurilor, executarea lucrărilor și serviciilor de către agenții economici indiferent de forma de proprietate. Se întocmește în două exemplare de către agentul economic, care a încasat banii pentru mărfurile vândute, lucrările și serviciile prestate. Primul exemplar se eliberează persoanei beneficiare care a depus banii, iar copia rămâne la agentul economic care a încasat banii. Se interzice utilizarea de către agenții economici a formularului „Bonul de plată” cu seria și numărul ce nu-i aparține.

Deci prima instanță, nu a apreciat proba respectivă prin prisma pertinenței și admisibilității acestora or, exonerarea arbitrară de sarcina probațiunii afectează conform prevederilor art. 9, 22, 26, 27 Cod de procedură civilă legalitatea procesului civil și echitatea procesului în sensul art. 6 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În sensul art. 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază hotărârile, iar, având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

În acest sens, instanța de fond urma a nu admite acest înscris drept probă care ar confirma cheltuielile de asistență juridică în contextul în care nu este un bon de plată autentic eliberat conform actelor normative în vigoare, or avocatul a efectuat înscrieri la seria și numărul formularului tipizat fapt ce urmează a fi tratat ca unul dubios.

Mai mult ca atât, ținând cont de faptul că această plată nu a fost solicitată în cadrul examinării cauzelor în instanța de judecată pe parcursul derulării procesului contravențional, și de faptul că a fost presupus achitată după examinarea cauzei în apel la 03.04.2023 consideră că instanța de fond urma a trata ca pe un onorariu al avocatului de succes potrivit art. 64 alin. (8) lit. c) din Statutul Profesiei de avocat nr. 0/2011.

A invocat prevederile art. 90 lit. i), art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.

Respectiv, restituirea cheltuielilor de judecată se compensează numai în măsura în care acestea stabilesc realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil al acestora.

În acest sens, în speță pe lângă faptul că instanța urma a declara acest bon de plată drept unul inadmisibil ca probă, totuși în ipoteza care și-a motivat soluția pe marginea acestuia în acord cu jurisprudența CEDO, instanța de fond urma a aprecia onorariul avocatului ca un onorariu achitat după obținerea rezultatului drept un onorariu de succes, nefiind o cheltuială efectuată până la finalizarea procesului, fapt ce constituie o recompensă suplimentară a muncii efectiv prestate de avocat, cu vădit caracter voluntar și, din acest motiv, nu poate fi impus ca obligație în cadrul cheltuielilor de judecată în sarcina bugetului de stat prin intermediul Centrului Național Anticorupție.

Conform art. 60 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260/2002, avocatul acordă asistență juridică clientului în baza contractului de asistență juridică, încheiat în formă scrisă. Împuternicirile avocatului și ale avocatului stagiar se confirmă prin mandat. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.

Deci, actul valabil prin care avocatul își confirmă împuternicirile în instanța de judecată este mandatul, care este prezentat în instanțele de judecată pentru a demonstra relațiile contractuale de asistență juridică dintre apărător și client, și respectiv în temeiul căruia instanța de fond putea califica veridicitatea existenței

unei relații client-avocat, suplimentar cu confirmarea achitării onorariului în baza unui bon de plată autentic prevăzut de actele normative în vigoare, dar nu unul cu înscrieri dubioase la compartimentul seria și număr, emis după examinarea cauzei contravenționale în instanța de apel în ordine de recurs.

Totodată, instanța de fond a admis acțiunea în partea ce ține de compensarea cheltuielilor de asistență juridică în lipsa unor înscrisuri ce ar demonstra acțiunile detaliate ale avocatului în vederea îndeplinirii obligațiilor contractuale de reprezentare și stabilirii cuantumului onorariului avocatului, or la dosar nu există o listă în care să fie descrise toate acțiunile efectuate privind acordarea asistenței juridice în cauza contravențională.

Suplimentar, după cum rezultă din cererea de chemare în judecată și actele anexate contestația depusă de reclamant privind anularea procesului-verbal cu privire la contravenție a fost admisă prin încetarea procesului contravențional în cauză din lipsa faptului contravenției cu menținerea acesteia prin Decizia Curții de Apel din 30 martie 2023.

Constatarea faptei contravenționale înseamnă activitatea, desfășurată de agentul constatator, de colectare și de administrare a probelor privind existența contravenției, de încheiere a procesului-verbal cu privire la contravenție, de aplicare a sancțiunii contravenționale sau de trimitere, după caz, a dosarului în instanța de judecată sau în alt organ spre soluționare, reieșind din prevederile art. 395 alin. (1) din Codul Contravențional al RM.

Ținând cont de prevederile legale supra indicate, instanța de judecată este obligată să pună la baza hotărârii sale numai acele probe a căror cercetare au avut acces toate părțile în egală măsură și să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate.

În speță, Centrul Național Anticorupție având calitate de autoritate constatatoare, conform prevederilor art. 401 alin. (1^1) „Contravențiile prevăzute la art. 312, 313, 313^1, 313^3, 315 și 315^1 se constată de Centrul Național Anticorupție”, a constatat ca, Luca Tudor a comis o contravenție prevăzută de art. 313^3 Cod contravențional, iar instanța de judecată a examinat cauza contravențională.

Potrivit, jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului în cauza Gurgurov contra Moldovei (hotărârea din 16.09.2009), s-a statuat că autoritățile trebuie să depună întotdeauna eforturi serioase pentru a afla ce s-a întâmplat și nu trebuie să se bazeze pe concluzii pripite sau nefondate pentru a înceta investigația

sau să le pună la baza deciziilor lor și să se întreprindă toți pașii rezonabili și disponibili conform legii pentru a asigura probe cu privire la incident.

Subsecvent, cu referire la pretenția cu privire la încasarea de la Centrul Național Anticorupție a sumelor pretinse a fi pentru asistență juridică suportate în cauza contravențională relevă că, conform art. 7 lit. a) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistență juridică de care a fost privată în urma acțiunilor ilicite.

Legea enunțată reglementează expres că, organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției și niciun alt organ sau autoritate publică, precum și/sau entitate privată nu poate ține locul pârâtului dacă pretenția se bazează pe reglementările Legii în cauză, or Centrul Național Anticorupție nu a examinat cauza contravențională.

Respectiv, constată cu certitudine faptul că, prevederile Legii nr. 1545/1998 nu sunt aplicabile speței, or, nu a fost aplicată sancțiunea contravențională cauza fiind examinată de către o instanță de judecată. Mai ales că prevederile Legii nr. 1545/1998 reglementează expres și limitativ cazurile și condițiile răspunderii patrimoniale a statului pentru erorile comise de organele de urmărire penală, procuratură și instanțele judecătorești, iar circumstanțele cazului dedus judecății nu pot fi încadrate în limitele acestui act normativ.

Prin urmare și prejudiciul moral cauzat persoanei fizice și juridice este reparabil doar în urma supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată, circumstanțe care în speță nu au fost constatate.

Or, agentul constatator din cadrul Centrului Național Anticorupție nu face parte din organele expuse în norma citată de mai sus, respectiv și hotărârea/decizia pe cauza contravențională primită de către instanțe nu întrunesc dreptul la repararea prejudiciului, ori norma legală expres prevede temeiurile de drept a reparării prejudiciului, ilegalitatea acțiunilor agentului constatator înfăptuite în cadrul cauzei contravenționale, nu este demonstrată în nici un mod, totodată, este de menționat că această cererea de chemare în judecată este una neîntemeiată, ori potrivit prevederilor art. 384 alin. (3^1) a Codului contravențional, dreptul prevăzut la alin. (2) lit. u) se oferă doar în cazul în care prin hotărâre judecătorească definitivă s-a constatat caracterul ilicit al acțiunilor sau al inacțiunilor autorității

competente să constate contravenția sau să soluționeze cauza contravențională, la caz nu există o asemenea hotărâre care să constate caracterul ilicit al acțiunilor agentului constatator din cadrul Centrului Național Anticorupție.

Mai mult ca atât, nu sunt clare faptele constatate de către instanța de fond în partea descriptivă a Hotărârii din 30 noiembrie 2023 „ în condiția în care judecătorul a constatat că Direcția Generală teritorială Sud a CNA a examinat cauza contravențională și ar fi aplicat sancțiune contravențională - fapt ce nu corespunde cu realitatea nici cu actele normative, respectiv a constatat instanța de fond că potrivit legii acesta este un organ împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenție și dat fiind faptul că se subordonează Centrului Național Anticorupție, urmează, Centrul Național Anticorupție a purta răspundere solidară cu Ministerul Justiției.

În partea admiterii acțiunii cu privire la achitarea prejudiciul moral menționează faptul că instanța de fond a admis acțiunea în suma de 40 000 neîntemeiat față de un pârât necorespunzător (Centrul Național Anticorupție) fără a ține cont că aceasta nu a demonstrat faptul cauzării prejudiciului moral (suferințelor psihice sau fizice suportate), aceasta obligație o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza căror acțiuni (inacțiuni) i-au fost cauzate suferințe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifestă acestea.

În corespundere cu hotărârea din 30 noiembrie 2023, consideră că instanța de fond a constatat vag circumstanțele cazului concret fără a indica care circumstanțe determină concluzia că ar fi rezonabilă repararea prejudiciului moral cu suma de 40000 mii lei.

Potrivit art. 1998 alin.(1) și (2) Cod civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăție se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege. În temeiul art. 2007 Cod civil prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

A remarcat prevederile art. 10, art. 11 alin. (1)-(3) din Legea nr. 1545/1998.

Susține că instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală.

În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Totodată, a invocat prevederile art. 2036 alin.(1) și alin. (3) Cod civil și art. 2037 alin. (1), (2) și (3) Cod civil al Republicii Moldova.

Invocă că în temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire și se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor, or 40000 este o sumă excesivă în contextul în care intimatul nu a avut careva restricții.

În opinia apelantului, instanța a admis acțiunea în partea prejudiciului moral fără a ține cont de circumstanțele cauzei și fără a fi coroborate cu normele legale în acest sens și fără a face o argumentare bazându-se doar pe solicitarea intimatului pur declarativă fără a prezenta careva probe în acest sens.

Suplimentar, art. 383 alin. (2) din Codul contravențional al Republicii Moldova, stabilește că victima, reprezentantul ei, martorul, specialistul, expertul, interpretul, traducătorul, apărătorul (avocatul) au dreptul la repararea prejudiciului și a cheltuielilor suportate în procesul contravențional în ordinea procedurii civile, cu excepția cazurilor când nu există divergențe asupra întinderii acestora, reclamantul în speță nu a avut o calitate procesuală prevăzută de norma citată.

În asemenea circumstanțe, instanța de fond eronat și neîntemeiat a admis, chiar și parțial, pretenția reclamantului, în contextul în care, conform prevederilor art. 3 alin.(1) lit. a) Legii nr.1545 este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarația de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală, iar pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume, existența faptei ilicite, respectiv, nu orice acțiune

a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului, fiind important și necesar ca să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil.

Or, agentul constatator din cadrul Centrului Național Anticorupție este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului.

Astfel, pornirea unui proces contravențional este o acțiune și o modalitate legală pentru a elucida toate circumstanțele importante cauzei contravenționale în scopul aflării adevărului și acumulării probelor, și nicidecum nu pot fi catalogate la acțiuni ilicite ale organelor de drept atâta timp cât nu există vreun act confirmativ în acest sens.

La 12 și 15 februarie 2024, Ministerul Finanţelor a depus apel împotriva hotărârii din 30 noiembrie 2023 a judecătoriei Cahul, sediul central, solicitând repunerea în termenul de apel, admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate şi emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinse integral pretențiile reclamantului faţă de bugetul de stat, administrat de Ministerul Finanţelor. (f.d. 176-179, 182-185, vol. I)

În motivarea apelului a invocat că dispozitivul hotărârii judecătoriei Cahul, sediul central din 30 noiembrie 2023, a fost expediat în adresa Ministerului Finanțelor la 16.01.2024 și recepționată fiind la 22.01.2024, fapt atestat prin ștampilele aplicate pe scrisoarea de expediere a actului judecătoresc.

Pe cale de consecință, se atestă că Ministerul Finanțelor nu a cunoscut până la 22.01.2024 conținutul dispozitivului hotărârii judecătorești, ceea ce oferă dreptul de a fi repus în termenul legal de contestare a hotărârii și examinată cererea de apel.

Astfel, cu referire la hotărârea judecătoriei Cahul, sediul central, Ministerul Finanțelor consideră hotărârea primei instanțe neîntemeiată și ilegală motiv pentru care solicită casarea acesteia, specificând următoarele.

Consideră că prima instanță a interpretat în mod eronat legea, nu a constatat și nu a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru justa soluționare a cauzei, nu au fost dovedite cu probe veridice și suficiente, fapt ce a condus la soluționarea greșită a cauzei civile.

În corespundere cu prevederile art. 1 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998, prezenta

lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Astfel, în opinia apelantului, nu orice acțiune a organelor de drept atrage răspunderea statului. Indică că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept.

Deci, statul va repara prejudiciul (în cazul în care există) cauzat de organele sus-menționate doar în cazurile expres prevăzute de lege. Astfel, art. 6 din Legea nr. 1545/1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (în continuare - Legea nr. 1545/1998) prevede expres și exhaustiv cazurile când apare dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite a organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Totodată, pentru a fi în prezența unei acțiuni civile întemeiate, nu este suficient de a fi întrunite doar prevederile art. 6 din Legea nr. 1545/1998, dar este necesară și întrunirea dispozițiilor prevăzute de art. 3 alin. (1) din același act normativ.

A reținut prevederile art. 3 al Legii nr. 1545/1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Drept urmare, consideră că prevederile Legii menționate supra nu sunt aplicabile prezentei spețe, deoarece nu au fost aplicate careva sancțiuni contravenționale reclamantului de către instanța de judecată. Or, fiind expediat procesul-verbal contravențional pentru examinare instanței de judecată, conform competenței, acesta a fost încetat, pe motiv că nu există faptul contravenției.

Menționează că circumstanțele invocate de reclamant nu se încadrează în prevederile Legii nr. 1545/1998 în baza căreia își întemeiază solicitările, or prin simpla constatare a contravenției de către agentul constatator, nu i-au fost lezate careva drepturi reclamantului.

Întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție constituie o modalitate legală de desfășurare a procesului contravențional, însăși pornirea procesului contravențional, întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție, recunoașterea persoanei în calitate de contravenient, sunt niște măsuri procesuale

ce țin de procesul contravențional care nu încalcă drepturile persoanei și nicidecum nu cauzează aducerea prejudiciului.

În acest mod, agentul constatator la momentul constatării comiterii unei fapte care poate fi calificată drept contravenție, este obligat de a întreprinde toate măsurile prevăzute de Codul contravențional, întru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu care este o îndatorire directă a acestuia.

În aceeași ordine de idei, reiterează faptul că instanța de judecată care a examinat cauza contravențională, nu a determinat și nu a constatat fapte de încălcare a legalității și a drepturilor omului, iar încetarea procesului contravențional pe motivul indicat, nu denotă încălcarea drepturilor fundamentale a reclamantului Luca Tudor și nu acordă acestuia dreptul de a solicita despăgubiri de la bugetul de stat administrat de Ministerul Finanțelor.

De altfel, repunerea în drepturi a persoanei se efectuează în cazuri exhaustive și anume în cazul în care prin hotărâre judecătorească definitivă s-a constatat caracterul ilicit al acțiunilor sau inacțiunilor autorității competente să constate contravenția, și anume, dacă prin hotărâre definitivă, persoana în privința căreia a fost pornit proces contravențional este declarată nevinovată și/sau răspunderea sa contravențională este înlăturată, ceea ce în speța dată lipsește.

Un alt aspect de menționat este că însuși reclamantul în cererea sa face trimitere la art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1545/1998 și anume „Prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe.”

Astfel, se atestă cu certitudine, că în privința reclamantului nu a fost aplicată careva amendă contravențională. Totodată, norma respectivă reglementează că în cazul aplicării ilicite a amenzilor contravenționale, prejudiciul se repară de aceste organe.

Pe cale de consecință, nu este clar raționamentul din punct de vedere legal al instanței de judecată de a încasa solidar prejudiciul moral în mărime de 40 000 (patruzeci mii) lei de la bugetul de stat, ceea ce duce indubital la anularea hotărârii emise la 30 noiembrie 2023.

De asemenea consideră neîntemeiată soluția primei instanțe și în partea ce ține de dispunerea încasării cheltuielilor de asistența juridică în mărime de 7000 (șapte mii) lei, iar întru susținerea acestei poziții se relevă următoarele.

În cazul în care instanța de apel va considera că cheltuielile respective urmează a fi recuperate, menționează că în ceea ce privește determinarea

cuantumului cheltuielilor de asistență juridică urmează a se ține cont de jurisprudența CEDO *(cauzele Costin vs România, Străin împotriva României, Stere și alții împotriva României, Raicu împotriva României)* precum și art.96 din Codul de procedură civilă.

Or, prin prisma art. 96 din Codul de procedură civilă, se consacră expres prerogativa instanței de a cenzura la stabilirea cheltuielilor de judecată cuantumul onorariului convenit între părțile contractului de asistență juridică, prin prisma proporționalității cu amplitudinea și complexitatea activității depuse. În esență, munca prestată de avocat raportată la gradul de complexitate al cauzelor penale în primul ciclu procedural, lipsa a unui calcul detaliat a lucrului efectuat de către avocat, denotă o concluzie certă despre necesitatea respingerii acestui capăt din acțiune ca fiind neîntemeiat.

Mai mult, se atestă că la materialele dosarului este anexat un singur ordin de plată din data de 03 aprilie 2023 unde a fost indicată suma de 7000 lei, însă în cererea de chemate în judecată reclamantul a delimitat cheltuielile de asistentă juridică în instanța de fond care a avut loc în anul 2022 în mărime de 5000 lei și instanța de recurs, care potrivit deciziei s-a pronunțat la 30 martie 2023, în mărime de 2000 lei. Astfel, la dosar nefiind anexat un raport cu indicarea acțiunilor efectuate în detaliu, care să justifice sumele pretinse, reclamantul limitându-se la anexarea unui singur ordin de plată cu o dată ulterioară examinării cauzei contravenționale în privința căreia se pretinde cheltuielile pentru asistență juridică.

Concomitent, se atestă că instanța de judecată a admis în parte cererea de chemare în judecata depusă de către reclamant, însă din motive neîntemeiate a admis și dispus încasarea cheltuielilor de judecată integral, or legea procesual civilă (art.94) reglementează că cheltuielile de judecată se încasează proporțional părții admise din pretenții.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 21 august 2024 s-a admis demersul Președintelui interimar al Curţii de Apel Cahul, Galina Vavrin, privind strămutarea cauzei la o altă instanță de judecată egală în grad.

S-a dispus strămutarea de la Curtea de Apel Cahul la Curtea de Apel Comrat, pentru judecare în ordine de apel, cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Luca Tudor împotriva Ministerului Justiţiei, Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Centrului Național Anticorupție, intervenient accesoriu Ministerul Finanţelor, cu privire la repararea prejudiciului moral și material, precum şi încasarea cheltuielilor de judecată. (f.d. 20-23, vol. II)

La 11 septembrie 2024 cauza a parvenit pentru examinare la Curtea de Apel Comrat. (f.d.25, vol. II)

La 22 octombrie 2024 avocatul Todorov Maxim în interesele intimatului Luca Tudor a depus referință la cererea de apel depusă de Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, prin care a solicitat examinarea prezentei referințe, respingerea cererilor de repunere în termen a cererilor de apel, restituirea cererilor de apel ca fiind tardive, după caz, respingerea ca neîntemeiate a cererilor de apel depuse de Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova împotriva hotărârii judecătoriei Cahul, sediul central din 30 noiembrie 2023 prin care s-a admis parțial acțiunea, s-a încasat în mod solidar de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al R. Moldova și de la Centrul Național Anticorupție, în beneficiul lui Luca Tudor, suma de 7000 (șapte mii) lei întru compensarea prejudiciului material, legat de asistența juridică în cadrul cauzei contravenționale, s-a încasat în mod solidar de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al R. Moldova și de la Centrul Național Anticorupție, în beneficiul lui Luca Tudor, cu titlu de prejudiciu moral, stima de 40 000 lei (patruzeci mii) lei, cu dispunerea menținerii hotărârii judecătoriei Cahul, sediul central din 30 noiembrie 2023. (f.d. 39-41, vol. II)

În susținerea referinței a reținut că subsemnatul Luca Tudor consideră tardive și neîntemeiate cererile de apel depuse de Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova împotriva hotărârii judecătoriei Cahul, sediul central din 30 noiembrie 2023 din considerentele de fapt și de drept ce urmează.

În calitate de temeiuri de restituire a cererilor de apel depuse ca fiind tardive.

Potrivit art.362 alin.(1) CPC: „(1) Termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel”. La caz, dispozitivul hotărârii judecătoriei Cahul, sediul central contestate de apelanți a fost pronunțat la 30 noiembrie 2023, respectiv, apelanții urmau să depună cererile de apel până la 30 decembrie 2023.

În același timp, menționează faptul că apelanții Centrul Național Anticorupție și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova au fost legal citați, respectiv au cunoscut despre existența pe rolul judecătoriei Cahul, sediul central a acțiunii civile depuse de Luca Tudor. Iar motivul invocat de apelantul Ministerul

Finanțelor precum că a recepționat dispozitivul hotărârii la 22.01.2024 nu constituie temei de repunere în termenul de declarare a apelului.

A invocat prevederile art. 369 CPC al RM. În această ordine de idei, consideră că cererile de apel depuse de Centrul Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova urmează a fi restituite ca fiind depuse peste termenul de declarare a apelului.

A mai invocat prevederile art. 116 CPC al RM.

Temeiurile de reparare a prejudiciului material: art. 53, alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și art. 1, art. 13 alin. (1) din Legea Nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul dc reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor dc urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și art. 383 alin. (2) Cod contravențional al RM.

La examinarea cauzei contravenționale în cadrul căruia s-a contestat procesul verbal contravențional, reclamantul Luca Tudor a suportat cheltuieli de asistență juridică în mărime de 5 000 (cinci mii) lei achitate avocatului Todorov Maxim care l-a reprezentat în instanța de fond la judecătoria Cahul și 2000 lei în instanța de recurs. Reieșind din faptul că acesta a fost nevoit să încheie un contract de asistență juridică cu un avocat pentru a-și demonstra nevinovăția în cele ce i se imputau, consideră necesar de a solicita instanței de judecată încasarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime totală de 7000 (șapte mii) lei.

În susținerea temeiurilor de reparare a prejudiciului moral a invocat prevederile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, art. 2036 și art. 2037 din Codul civil (în redacția de după 01.03.2019).

Cert este faptul că la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție, agentul constatator a manifestat neglijență și nu a dat dovadă de prudența necesară, nefiind examinate toate circumstanțele cauzei, or, anume de sarcina acestuia ține examinarea minuțioasă și determinarea tuturor circumstanțelor cauzei, înainte de a imputa persoanei comiterea unei contravenții. Mai mult, caracterul absolut ilegal și neîntemeiat al procesului-verbal cu privire la contravenție și a deciziei de sancționare a fost stabilit de către instanța de judecată, care în mod expres a indicat că agentul constatator nu a prezentat probe suficiente pentru a demonstra vinovăția lui Luca Tudor, iar învinuirea înaintată are un caracter pur formal.

Este de menționat faptul că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. Reieșind din cele relatate anterior,

gravitatea suferințelor morale, disconfortul psiho-emoțional, starea de stres, nervozitate cauzate reclamantului Luca Tudor prin acțiunea ilicită de întocmire a procesului-verbal cu privire la contravenție și a deciziei de sancționare în temeiul art.313[3] Cod contravențional, consideră că suma de 50 000 lei va fi una echitabilă și îndeajunsă în vederea atenuării suferințelor morale pricinuite.

Prin încheierea Curții de Apel Comrat din 23 octombrie 2024 s-au admis cererile reprezentantului Centrul Naţional Anticorupţie – Sochircă Anton și Ministerului Finanţelor cu privire la repunerea în termen de înaintare a cererii de apel împotriva hotărârii judecătoriei Cahul, sediul central din 30 noiembrie 2023.

S-au repus apelanții Centrul Naţional Anticorupţie și Ministerul Finanţelor în termen de depunere a apelurilor asupra hotărârii Judecătoriei Cahul, sediul central din 30 noiembrie 2023 pe cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Luca Tudor către Ministerul Justiției al RM, Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Centrului Național Anticorupție, intervenient accesoriu de partea pârâților Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului moral și material, încasarea cheltuielilor de judecată. (f.d. 44-46, vol. II)

<u>4. Argumentele părţii în şedinţa instanţei de apel.</u>

În şedinţa de judecată a instanței de apel, reprezentantul Centrului Național Anticorupție, Sochircă Anton a menționat că Centrul Național de Corupție nu are temei legal de examinare în baza art. 313 din Codul contravențional, ci doar îl constată. În privința acestui fapt s-a expus și Curtea Constituțională prin decizia nr. 4 din anul 2018. Mulți cetățeni se plâng și CNA emite decizie de încetare a procedurii, însă instanța de fond spune că CNA nu a avut dreptul să examineze cauzele, dar de constatat și de trimis în instanță ca să fie examinate pe fond. Competența de examinare a art. 313 CC al RM este de fapt a instanțelor judecătorești, ceea ce și a făcut CNA prin intermediul Direcției Teritoriale Sud. Menționează că nu este aplicabil prin Legea nr. 1545 aspectul repararea prejudiciului cauzat pe contravențional, or art. 13 Legii nr. 1545/1998 prevede expres examinarea faptei contravenționale.

Este de acord că orice cetățean urmează a fi despăgubit, însă indică că dl Luca Tudor nu a fost arestat și nu a fost eliberat sau suspendat din funcție, ci este o simplă constatare care a fost trimisă pentru examinare în fond, ceea ce constituie cheltuieli legate de aspectul avocațional.

Pledează pentru casarea integrală a hotărârii judecătorești și suma care urmează a fi reparată să fie încasată din Bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM.

Consideră că suma de 40 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral este o sumă exagerată.

În privința apelurilor CNA și Ministerului Finanțelor lasă la discreția instanței de apel.

În ședința de judecată a instanței de apel, reclamantul Luca Tudor, reprezentantul reclamantului Luca Tudor, avocatul Todorov Maxim, reprezentantul pârâtului Ministerul Justiției al Republicii Moldova și reprezentantul intervenientului accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova fiind citați legal despre data, ora și locul examinării cauzei, nu s-au prezentat, însă reprezentantul reclamantului Luca Tudor, avocatul Todorov Maxim în referință au solicitat examinarea cauzei în lipsa acestora.

Reieșind din prevederile art. 379 alin. (2) din Codul de procedură civilă, care prevede că, *neprezentarea în şedinţa de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanţilor acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citaţi legal despre locul, data şi ora şedinţei, nu împiedică judecarea apelului* și ascultând opinia reprezentantului Centrului Național Anticorupție, Sochircă Anton, Colegiul judiciar a decis examinarea cauzei în lipsa participanților care nu s-au prezentat la proces.

<u>6.Aprecierea instanței de apel.</u>

Analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră apelurile declarate de către reprezentantul Centrului Național Anticorupție - Sochircă Anton, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca fiind fondate şi întemeiate, cu necesitatea modificării parțiale a hotărârii primei instanțe.

Potrivit prevederilor art. 373 alin. (1) și (2) Cod de procedură civilă al RM, *instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au*

importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. b) Cod de procedură civilă, *instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să să admită apelul şi să modifice hotărârea primei instanţe.*

Conform prevederilor art. 386 alin. (1) Cod de procedură civilă al RM*,*

Hotărîrea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă:

a) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin;

b) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente;

c) concluziile primei instanţe, expuse în hotărîre, sînt în contradicţie cu circumstanţele cauzei;

d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

Astfel, prevederile legale enunţate în mod expres, obligă instanţa de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din conținutul celor relatate, Colegiul reține că sarcina instanței de apel derivă reieșind din dispozițiile art. 373 Codul de procedură civilă, în condițiile în care instanţa de fond a soluționat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acțiunii în raport cu concluziile reținute de către aceasta.

Conform practicii CtEDO instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze doar la însuşirea motivelor și concluziilor date de instanţa inferioară. (*Hirro Balani contra Spaniei*, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; *Georgiadis contra Greciei* nr.21522/93 din 29.05.1997, §43).

În corespundere cu art. 6 § 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale şi jurisprudenţa CtEDO, instanţele de judecată sunt obligate să motiveze hotărârile sale, care vor trebui să conțină circumstanțele cauzei constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile referitor la

admiterea sau respingerea acțiunii, alte chestiuni ce au fost soluționate în cadrul judecării pricinii, legea materială şi/sau procedurală aplicată în cadrul judecării pricinii, argumentele instanţei în caz de respingere a unor probe prezentate de participanţi, etc.

Conform prevederilor art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă*, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel.*

Potrivit prevederilor art. 130 alin. (3) Cod de procedură civilă*, fiecare probă se apreciază de instanţă privitor la pertinenţa, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă şi suficienţa pentru soluționarea cauzei.*

Subsecvent, Colegiul judiciar constată că, instanța de fond corect a ajuns la concluzia de admitere a cererii de chemare în judecată înaintată de Luca Tudor către Ministerul Justiției al RM, Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Centrului Național Anticorupție, intervenient accesoriu de partea pârâților Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului moral și material, încasarea cheltuielilor de judecată, fapt stabilit în ședința instanței de apel, or, apelanții nu sunt de acord cu încasarea prejudiciului material și moral.

Astfel, din materialele cauzei s-a stabilit, că la 27 septembrie 2022, în privința lui Luca Tudor, de către agentul constatator din cadrul Direcției Generale Teritoriale Sud a Centrului Național Anticorupție a fost întocmit procesul - verbal cu privire la contravenție nr. 03, în baza art. 313^3 Cod contravențional. (f.d. 7-8, vol. I)

Prin hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul central din 16 decembrie 2022 a fost încetat procesul contravențional pornit în privința lui Luca Tudor învinuit de comiterea contravenției prevăzute de art. 313^3 alin. (2) Cod contravențional, pe motiv că nu există faptul contravenției în acțiunile acestuia. (f.d. 13-15, vol. I)

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 30.03.2023 s-a respins ca nefondat recursul declarat de către agentul constatator din cadrul Direcției Generale Teritoriale Sud a Centrului Național Anticorupție. S-a menținut hotărârea Judecătoriei Cahul, sediul central din 16.12.2022, pronunțată în cauza contravențională privindu-l pe Luca Tudor învinuit de comiterea contravenției prevăzute de art. 313^3 Cod contravențional. (f.d. 16-21, vol. I)

La 18 aprilie 2023, avocatul Todorov Maxim reprezentând interesele reclamantului Luca Tudor a depus în judecătoria Cahul, sediul central cerere de

chemare în judecată către Centrul Național Anticorupție, Direcția generală teritorială Sud a CNA, Ciobanu Iurie, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și intervenient accesoriu de partea pârâților Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma anulării procesului-verbal cu privire la contravenție. (f.d. 4-5, vol. I)

Prin hotărârea judecătoriei Cahul, sediul central din 27 octombrie 2024 s-a admis parţial cererea de chemare în judecată depusă de Luca Tudor. S-a încasat în mod solidar de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiţiei şi de la Centrul Naţional Anticorupţie, în beneficiul lui Luca Tudor, suma de 7 000 de lei întru compensarea prejudiciului material, legat de asistenţa juridică în cadrul cauzei contravenţionale. S-a încasat în mod solidar de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiţiei şi de la Centrul Naţional Anticorupţie, în beneficiul lui Luca Tudor, cu titlu de prejudiciu moral, suma de 40 000 de lei. (f.d. 154, 187-192, vol. I)

La 13 decembrie 2023, Ministerul Justiției a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 30 noiembrie 2023 a judecătoriei Cahul, sediul central (f.d. 157-158, vol. I), pe care l-a completat la 07 iunie 2024 prin intermediul poștei electronice și la 14 iunie 2024 prin intermediul Poștei Moldova, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate în partea admiterii parțiale a acțiunii şi emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă, ca fiind neîntemeiată. (f.d. 3-17, vol. II)

La 16 ianuarie 2024, prin intermediul poștei electronice, Centrul Naţional Anticorupție a depus apel nemotivat (f.d. 159-164, vol. I) împotriva hotărârii din 30 noiembrie 2023 a judecătoriei Cahul, sediul central, pe care l-a completat la 14 mai 2024, solicitând repunerea în termenul de apel, admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate şi emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie respinsă integral, ca neîntemeiată. (f.d. 210-224, vol. I)

La 12 și 15 februarie 2024, Ministerul Finanţelor a depus apel împotriva hotărârii din 30 noiembrie 2023 a judecătoriei Cahul, sediul central, solicitând repunerea în termenul de apel, admiterea acestuia, casarea hotărârii contestate şi emiterea unei noi hotărâri prin care să fie respinse integral pretențiile reclamantului faţă de bugetul de stat, administrat de Ministerul Finanțelor. (f.d. 176-179, 182-185, vol. I)

Subsecvent, Colegiul constată că instanța de fond just a concluzionat de a încasa prejudiciul material și moral din contul bugetului de stat prin intermediul

Ministerului Justiției al Republicii Moldova și de la Centrul Național Anticorupție în beneficiul reclamantului Luca Tudor, însă referitor la cuantumul prejudiciului moral admis de instanţa de fond în mărime de 40 000 lei, colegiul îl găseşte unul exagerat, urmând a fi micșorat acesta la suma de 10 000 lei, din următoarele considerente.

Colegiul menționează că argumentele invocate de reprezentantul apelantului Centrul Național Anticorupție, Anton Sochircă cu privire la încasarea prejudiciului moral, care a reținut că *„Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor şi nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor, or 40000 este o sumă excesivă în contextul în care intimatul nu a avut careva restricţii”*, se admit cu probele administrate și servesc temei de modificare a hotărârii pronunțate în partea solicitată.

Colegiul constată că, la emiterea hotărârii, prima instanță a reținut faptul că *„ținând cont de principiul general al echității și circumstanțele de fapt reținute la caz, conchide de a încasa în mod solidar de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiţiei al R. Moldova şi de la Centrul Național Anticorupție în beneficiul lui Luca Tudor suma în cuantum de 40 000 lei întru compensarea prejudiciului moral, or această sumă este una echitabilă și va fi suficientă pentru reducerea urmărilor survenite în urma contravenției, precum și va aduce o satisfacție reclamantului”.*

Contrar concluziei făcute de prima instanță, instanța de apel stabilește că aceasta este eronată și în contradicție cu circumstanțele cauzei, or, suma de 40 000 lei este exagerată și una disproporţionată situaţiei juridice analizată.

Pe această cale, Colegiul judiciar notează că susţinerea reclamantului Luca Tudor, în sensul că prin acțiunea ilicită de întocmire a procesului-verbal cu privire la contravenție și a deciziei de sancționare în baza art. 313^3 din Codul contravențional rezidă întru-un prejudiciu moral, nu poate fi negată, corespunde realităţii şi este întemeiată. Cu toate acestea, în circumstanțele speței deduse judecății, aceasta nu justifică existența şi întinderea unui asemenea prejudiciu moral, precum cel încasat de către instanța de fond.

La acest aspect, Colegiul judiciar reamintește că prejudiciul moral constă în efectul negativ suferit în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală şi ale procuraturii, prin care s-au adus atingere unor drepturi personale nepatrimoniale. Prin urmare, daunele morale pot fi acordate în ipoteza în care se

încalcă valorile ocrotite de legea fundamentală privind demnitatea, onorare, şi alte valori sociale consacrate.

Sub un alt aspect, deși este viabilă susținerea că stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu moral presupune o anumită aproximare, instanţa de judecată, la determinarea cuantumului acestuia, trebuie să aibă în vedere criteriile de apreciere, precum ar fi: consecințele negative suferite de cel în cauză pe plan fizic şi emoţional, importanţa valorilor morale lezate, măsura în care acestea au fost afectate etc.

Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este şi criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă şi integrală despăgubire.

În temeiul Convenţiei Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale, precum şi în lumina jurisprudenţei constante a Curţii Europene, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacţie echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor şi nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

În continuare, Colegiul judiciar califică drept pertinente argumentele apelanților, precum că din materialele cauzei, nu rezultă că în privința reclamantului Luca Tudor, au fost aplicate careva sancțiuni contravenționale reclamantului de către instanța de judecată. Or, fiind expediat procesul-verbal contravențional pentru examinare instanței de judecată, conform competenței, acesta a fost încetat, pe motiv că nu există faptul contravenției, constituie *inter alia* un criteriu ce urmează a fi luat în considerare la determinarea cuantumului prejudiciului moral.

În ceea ce ține de caracterul şi gravitatea acțiunilor agentului constatator exprimate prin tragere la răspunderea contravențională, Colegiul judiciar constată că, din materialul probator administrat la dosar, nu rezultă că în privința lui Luca Tudor ar fi fost comise anumite încălcări procesuale care, în principiu, ar putea justifica acordarea unor despăgubiri mai mari decât în alte situații comparabile, din punct de vedere juridic.

Reținând împrejurările de fapt şi de drept elucidate supra, că, reclamantul Luca Tudor nu a fost arestat sau suspendat din funcție, ţinând cont de faptul că nu au fost aplicate sancțiuni contravenționale în privința reclamantului Luca Tudor,

procesul-verbal cu privire la contravenție a fost încetat din motivul lipsei faptei contravenționale, de suferințele morale cauzate reclamantului, de măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice şi psihice cauzate, de principiile compensării echitabile şi rezonabile a prejudiciului moral, suferinţele morale, disconfortul psiho-emoțional, starea de stres şi nervozitate cauzate lui Tudor Luca, instanţa de apel conchide că suma de 10 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile agentului constatator Centrul Național Anticorupție, constituie un cuantum ce ar compensa suferinţele avute şi poate fi interpretată drept o satisfacţie echitabilă reclamantului.

În acest context, instanţa de apel reţine că această valoare patrimonială este una suficientă pentru a oferi reclamantului satisfacție morală pentru prejudiciile morale suferite, cu respectarea principiului proporționalității şi a justului echilibru între natura valorilor nepatrimoniale lezate şi sumele acordate. Or, scopul acordării daunelor morale constă în realizarea, în primul rând, a unei satisfacţii morale pentru suferinţele de acelaşi ordin, şi nu a unei satisfacţii patrimoniale. Prejudiciul moral trebuie să fie compensatoriu, şi nu punitiv.

Colegiul judiciar statuează că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenţia Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanţa judecătorească în mod obligatoriu îşi expune concluziile formulate în privinţa cauzei deferite spre soluționare.

Totodată, Colegiul reamintește că Articolul 6 § 1 din Convenție implică, din partea „instanţei”, obligaţia de a efectua o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor şi a probelor prezentate de către părţi *(Perez v. Franţa [MC], nr. 47287/99* din 12 februarie 2004, § 80; *Loupas v. Grecia, nr. 21268/16* din 20 iunie 2019, § 37; *Capacchione v. Republica Moldova* din 30 noiembrie 2021, § 19).

De asemenea, potrivit jurisprudenței constante a Curţii Europene pentru Drepturile Omului, acest articol obligă instanţele să îşi motiveze deciziile sale. Întinderea obligaţiei de motivare poate varia în funcţie de natura deciziei şi trebuie analizată în lumina circumstanţelor fiecărei cauze. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către un reclamant, această obligaţie presupune, totuşi, că o parte la procedura judiciară poate aştepta un răspuns specific şi explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză *(Paixao Moreira Sa Fernandes v. Portugalia,* nr. 78108/14 din

25 februarie 2020*, § 71* şi cauzele citate în aceasta; *Caraman v. Republica Moldova* din 16 februarie 2021, § 23*).*

Din considerentele expuse şi având în vedere faptul, că circumstanțele cauzei au fost stabilite de către prima instanță, însă normele de drept material au fost interpretate eronat şi nu este necesară verificarea suplimentară a cărorva dovezi, Colegiul judiciar ajunge la concluzia de a admite apelurile declarate de către reprezentantul Centrul Național Anticorupție - Sochircă Anton, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a modifica hotărârea judecătoriei Cahul sediul central din data de 30 noiembrie 2023, la cererea de chemare în judecată înaintată de Luca Tudor către Ministerul Justiției al RM, Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Centrului Național Anticorupție, intervenient accesoriu de partea pârâților Ministerul Finanțelor a Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului moral și material, încasarea cheltuielilor de judecată, în partea cuantumului prejudiciului moral încasat, micșorând suma prejudiciului moral de la 40000 lei până la 10000 lei, iar în rest - menținând hotărârea primei instanţe.

În temeiul celor expuse și conducându-se de art. 385 lit. b), art.art. 389, 390, 434 Cod de procedură civilă, Colegiul judiciar,

D E C I D E:

Se admit apelurile declarate de către reprezentantul Centrul Național Anticorupție - Sochircă Anton, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se modifică hotărârea judecătoriei Cahul sediul central din data de 30 noiembrie 2023, adoptată pe cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Luca Tudor către Ministerul Justiției al RM, Direcția Generală Teritorială Sud a CNA și Centrului Național Anticorupție, intervenient accesoriu de partea pârâților Ministerul Finanțelor a Republicii Moldova, privind repararea prejudiciului moral și material, încasarea cheltuielilor de judecată, **în partea cuantumului prejudiciului moral încasat, micșorând suma prejudiciului moral de la 40000 lei până la 10000 lei.**

În rest dispozițiile hotărârii instanței de fond se mențin.

Decizia este definitivă și executorie din momentul pronunțării, însă cu drept de recurs la Curtea Supremă de Justiție a RM în termen de 2 luni din momentul

comunicării deciziei integrale.

Președintele completului,
judecător: Judecător: Judecător:

MIRONOV Andrei COLEV Grigori HUDOBA Valeri